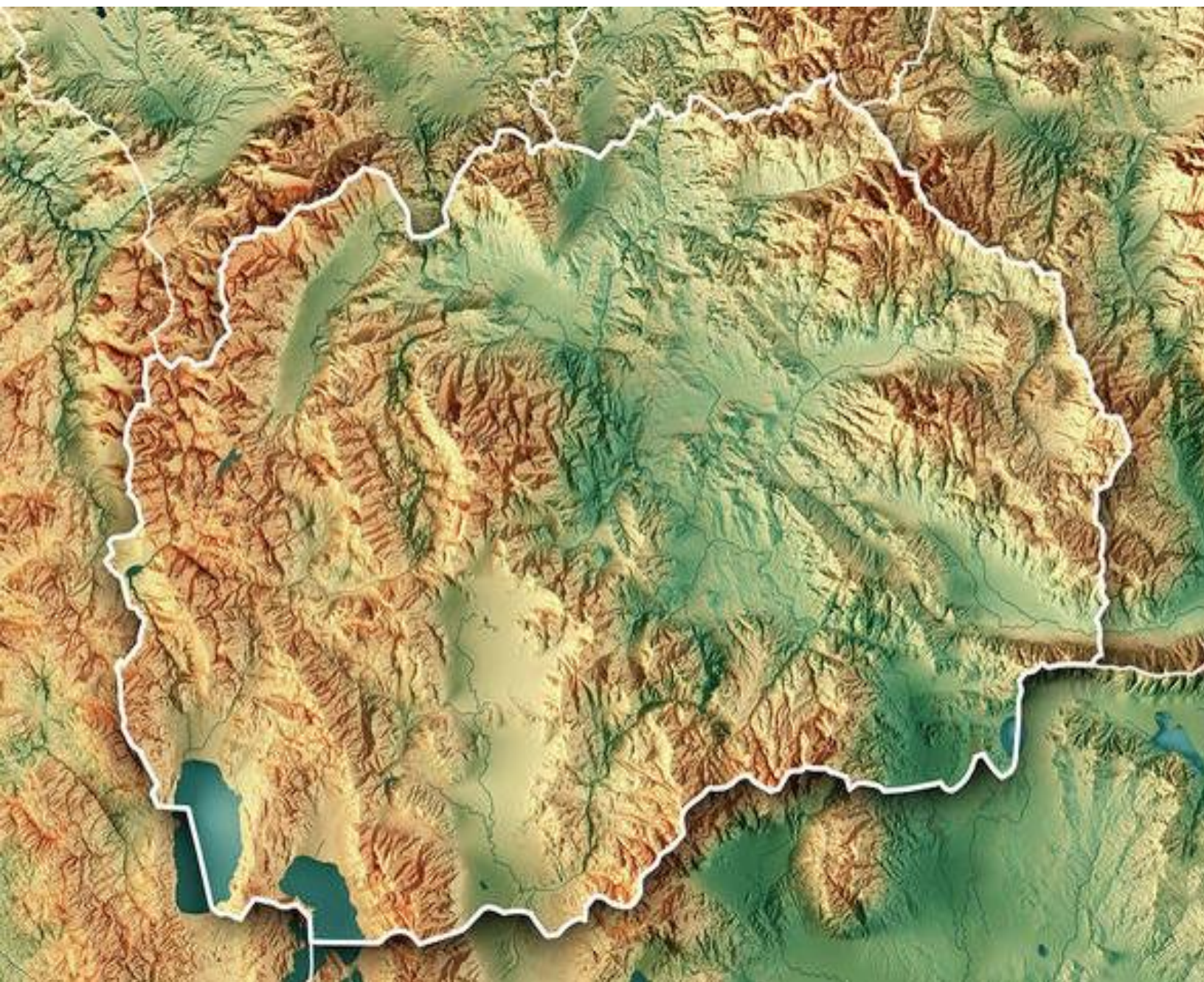

Министерство за образование и наука – Биро за развој на образованието
Ministria e Arsimit dhe Shkencës – Byroja e zhvillimit të arsimit
Ministry of Education and Science – Bureau for development of education

Г Е О Г Р А Ф И Ј А 7

**НАСОКИ ЗА НАСТАВНИЦИ
ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВАТА ПО ПРЕДМЕТОТ ГЕОГРАФИЈА
ЗА СЕДМО ОДДЕЛЕНИЕ НА ОСНОВНОТО ДЕВЕТГОДИШНО
ОБРАЗОВАНИЕ**

ВОВЕД

Наставата по предметот Географија се планира и се спроведува врз основа на утврдената наставна програма и утврдениот календар за организација на воспитно-образовната работа за учебната 2020/2021 година. Скратената наставна програма по наставниот предмет Географија за VII одделение се базира на целите/очекуваните резултати предвидени со наставната програма за наставниот предмет што редовно се реализира согласно утврдениот наставен план. Со скратената програма се утврдуваат определени теми и наставни единици што треба да се реализираат за 159 наставни дена, при што се почитува предвидениот неделен фонд на часови утврден во редовната програма, односно за наставен предмет со 2 часа неделно се предвидуваат 64 часа во скратената програма. Наставникот ја планира наставата на годишно и месечно ниво, а за нејзина целосна реализација тој е должен да прави секојдневни подготовки.

ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

При планирањето и реализацијата на наставните единици од скратената програма, наставникот се води од целите, очекуваните резултати, определените поими, методите и активностите утврдени во редовната наставна програма, но за истите поставува различни по нивоа прашања и задачи, водејќи се од предлог-активностите и дополнувајќи ги истите според потребите на одделенијата. Практикува диференциран и индивидуализиран пристап во рамките на реализацијата на наставата. Ваквиот приод е во функција на индивидуалните специфични потреби на секој ученик и развивање на индивидуалните потенцијали и постигнувања.

Во скратената програма по предметот Географија за VII одделение се застапени сите содржини од редовната наставна програма, додека од часовите за повторување во сите четири теми се скратени по два часа. Ова е направено за целосно реализирање на новите наставни содржини, додека повторувањето се предвидува да се реализира со два часа помалку за сите теми.

Се препорачува користење на следниве наставни средства:

- учебник, избран на ниво на училиште за соодветниот предмет, одобрен од страна на министерот;
- други извори на учење во непосредната околина – објекти и појави во природата;

- енциклопедии, атласи и слично;
- интернет, образовни софтвери;
- списанија;
- аудиовизуелни средства.

Современата дидактичка технологија во наставата по предметот Географија, покрај користењето на разни географски карти, дава исклучителни можности за користење на компјутерот, односно широка примена на геоинформатиката во наставата по Географија. Исто така, во наставата може да се користат и неми карти, географска читанка, прирачник за наставата и др. Усвоените нови поими ќе претставуваат надоградување и проширување на веќе стекнатите поими. Интерпретацијата и описите од страна на учениците неопходно е да бидат поттикнувани од страна на наставникот на начин кој одговара на индивидуалните карактеристики на ученикот. Изразувањето може да биде и преку говор, есеј, илустративни методи, изработки на шеми, графикони итн. Употребата на имиња и цифрени податоци треба да биде сведена на разумно ниво. Во текот на наставата редовно се следат и се вреднуваат постигнувањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл. (формативно оценување). Се препорачува да се користат следниве начини за следење, проверување и оценување на постигнувањата на учениците во рамките на наставните теми: усно, писмено, практично (обиди, вежби и сл.), работа во групи, учество во истражување и презентација.

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА СКРАТЕНАТА НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО ПРЕДМЕТОТ ГЕОГРАФИЈА ЗА VII ОДДЕЛЕНИЕ

Глобалниот (годишен) план за работа е преглед на наставниот материјал по предметот Географија кој треба биде обработен во текот на учебната година. Со овој план се определува начинот на спроведување на наставната програма во текот на целата учебна година. Во годишниот план се опфатени темите, бројот на часови за нова наставна содржина, бројот на часови за други активности, вкупниот број на часови и времето за реализација на темите распределени по месеци.

ИДЕНТИФИКАЦИСКИ ПОДАТОЦИ

Училиште:

Општина:

Предмет: Географија

Учебна година: 2020/2021

Одделение: VII

Глобална цел на скратената наставна програма по предметот Географија за седмо одделение е учениците да се запознаат и да се стекнат со применливи знаења за природно-географските карактеристики на Република Северна Македонија, за населението и населбите, за економско-географските карактеристики и за тоа каква е заштитата на животната средина.

Реден број	Наставни теми	Број на часови			Време на реализација
		Нови наставни содржини	Други активности	Вкупно	
1.	Природно-географски карактеристики на Република Северна Македонија	12	10	22	X, XI, XII
2.	Население и населби во Република Северна Македонија	6	5	11	XII, I, II
3.	Економско-географски карактеристики на Република Северна Македонија	11	9	20	II, III, IV
4.	Заштита на животната средина	6	5	11	IV, V, VI
	Вкупно	35	29	64	IX-VI

ТЕМАТСКО ПЛАНИРАЊЕ ЗА VII ОДДЕЛЕНИЕ

При подготовка на тематското (месечно) планирање, наставникот треба да го следи глобалното (годишно) планирање согласно со наставните теми во програмата. Тематското планирање се изготвува за секоја тема одделно. Новите наставни содржини и часовите за повторување и утврдување се распределуваат врз основа на

вкупниот број на часови предвидени во годината. Тематското планирање ги содржи следниве елементи:

- реден број на наставната тема;
- реден број на часот;
- име на наставната содржина;
- време на реализација (месец).

ТЕМА I. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Реден број	Структура на темата	Време на реализација
1.	Вовед – Запознавање со целите, содржините и начинот на реализација на планираните активности за седмо одделение.	Октомври
2.	Географска положба, граници и големина на Република Северна Македонија (ИКТ).	Октомври
3.	Поттема: Релјефот во Република Северна Македонија. Планини (ИКТ).	Октомври
4.	Котлини и полиња во Република Северна Македонија.	Октомври
5.	Типови релјефи во Република Северна Македонија (ИКТ).	Октомври
6.	Повторување за котлини, полиња и типови релјефи.	Октомври
7.	Утврдување за географска положба и релјеф.	Октомври
8.	Поттема: Клима во Република Северна Македонија. Климатски фактори и метеоролошки елементи и појави.	Октомври
9.	Климатски типови.	Октомври
10.	Повторување за релјеф и клима – контролни задачи.	Ноември

11.	Поттема: Хидрографија во Република Северна Македонија. Подземни води и извори (ИКТ).	Ноември
12.	Реки и речни сливови (ИКТ).	Ноември
13.	Повторување за подземни води и реки.	Ноември
14.	Езера во Република Северна Македонија (ИКТ).	Ноември
15.	Утврдување за хидрографија.	Ноември
16.	Растителен свет(ИКТ).	Ноември
17.	Животински свет (ИКТ).	Ноември
18.	Повторување за растителен и животински свет во Република Северна Македонија – изработка на проект.	Декември
19.	Утврдување за растителен и животински свет.	Декември
20.	Поттема: Педолошки состав. Типови почви и нивна распространетост.	Декември
21.	Повторување за типовите почви и нивната распространетост во Република Северна Македонија.	Декември
22.	Систематизација на знаењата за темата (тест-проверка).	Декември

ЦЕЛИ НА ТЕМАТА:

Ученикот/ученичката треба:

- ❖ да стекне знаења за географијата на Република Северна Македонија и нејзината местоположба во непосредното опкружување, нејзината големина и граници;
- ❖ да се оспособи да ги именува соседните држави и да дава опис на граничната линија;
- ❖ да разликува граница, гранична линија и граничен премин;
- ❖ да ги именува и да ги набројува планините и котлините;
- ❖ да стекне знаења за релјефот и типовите релјефи во Република Северна Македонија;
- ❖ да се оспособи да ја објаснува и да ја опишува релјефната структура;
- ❖ да стекне знаења за климатските фактори и влијанието на климата врз просторот;
- ❖ да објаснува за метеоролошките елементи и појави;
- ❖ да ги разликува климатските типови;
- ❖ да ги именува изворите, реките и езерата;

- ❖ да објаснува за настанувањето и значењето на подземните води и извори;
- ❖ да се оспособи за покажување на карта;
- ❖ да ги споредува езерата според нивниот настанок и големина;
- ❖ да развива сопствено мислење за стопанското значење на езерата;
- ❖ да ги именува и да ги разликува различните растителни и животински видови;
- ❖ да објаснува за застапеноста и разместеноста на растителниот и животинскиот свет;
- ❖ да ги именува различните типови почви;
- ❖ да ја разбере поврзаноста меѓу климата, почвата, водата и живиот свет.

ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ученикот/ученичката треба:

- ✓ да ја препознава географската местоположба на Република Северна Македонија и нејзиното непосредно опкружување, нејзината големина и граници;
- ✓ да ги препознава и да ги именува соседните држави и да дава опис на граничната линија со нив;
- ✓ да ги дефинира поимите граница, гранична линија и граничен премин;
- ✓ правилно да ги именува и да ги набројува планините и котлините;
- ✓ да објаснува и да опишува релјефна структура;
- ✓ да дефинира поими за климатските фактори и влијанието на климата врз просторот;
- ✓ самостојно да објаснува за метеоролошките елементи и појави;
- ✓ да разликува климатски типови;
- ✓ да препознава и да именува извори, реки и езера;
- ✓ да објаснува за настанувањето и значењето на подземните води и извори;
- ✓ да ги покажува топонимите на карта;
- ✓ да споредува езера според нивниот настанок и големина;
- ✓ да објаснува за стопанското значење на реките и езерата;
- ✓ самостојно да ги именува и да ги разликува различните растителни и животински видови;
- ✓ да анализира каква е застапеноста и разместеноста на растителниот и животинскиот свет;
- ✓ да објаснува за различните типови почви;
- ✓ да ја разбира меѓузависноста на климата, почвата, водата и живиот свет.

МЕТОДСКО-ДИДАКТИЧКИ АЛАТКИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРВАТА ТЕМАТСКА ЦЕЛИНА:

- **Наставни методи:** монолошка, дијалoшка, илустративна, истражување, усно излагање, текст-метода, разговор, аудиовизуелна, презентација, дискусија, решавање на проблем и проект.
- **Наставни форми:** индивидуална, фронтална (заедничка), во парови и групна.
- **Техники за учење и поучување:** бура на идеи, ЗСНУ, интервју, игри, сложувалки, загатки, грозд, дневник во две колони, конструирање мисловни мапи, венов дијаграм, призма, петоред, т-табела и др.
- **Наставни средства и помагала:** телевизор, ЦД-плеер и ДВД-плеер, ЛЦД-проектор, табла, атлас, карти, глобус, прирачник, чек-листи, слики и фотографии, енциклопедии и др.
- **Активности:** воведни (мотивација), ученичко-поучувачки активности, завршен дел (рефлексција) и домашна задача.
- **Следење и оценување на учениците:** тест, бодовен лист, разговор, поставување прашања, есеј, проект, портфолио, чек-листи, изведбени активности и др.
- **Рефлексција и анализа:** постигнувања, потешкотии и имплементација за работата во иднина.

ПЛАНИРАЊЕ НА НАСТАВЕН ЧАС

Подготовката за наставен час на наставникот му овозможува успешно да го организира часот и да ги реализира поставените цели. Целите на новата наставна содржина се постигнуваат преку непосредни воспитно-образовни задачи во кои основите треба да бидат толкувања на клучните концепти и пораки што ги носи одредена наставна единица, како и нивната поврзаност со сродните концепти и пораки.

Дневните подготовки вклучуваат:

- учебна година;
- наставен предмет;
- наставна тема;
- наставна содржина;
- цели на часот;
- очекувани резултати;
- поими кои треба да се совладаат;
- потребни предзнаења, вештини и материјали;
- претходна подготовка;

- корелација;
- мотивација.

Пример за план за нова наставна содржина од темата

ПЛАН ЗА НАСТАВЕН ЧАС

Училиште/општина			
Учебна година	2020/2021 година		
Наставен предмет	Географија	Одделение	7
Наставна тема	Природно-географски карактеристики на Република Северна Македонија		
Наставна содржина	Реки и речни сливови		
Цели на часот	<p>Ученикот/ученичката треба:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да ги препознава поголемите реки на географска карта и во природа; • да ги опишува географските карактеристики на трите речни слива на територијата на Република Северна Македонија; • да објаснува за речниот тек и притоците на реката Вардар; • да воочи во кои правци течат реките и низ кои области и градови поминуваат; • да стекне знаење за тоа зошто реките имаат променлив водостој. 		
Очекувани резултати	<p>Ученикот/ученичката треба:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да се оспособи да ги препознава поголемите реки на географска карта и во природа; • да препознава на кој речен слив припаѓаат реките; • да умее самостојно да објаснува за текот на реката Вардар и нејзините поголеми притоки; • да умее да објасни низ какви природни облици поминуваат реките и зошто имаат променлив водостој. 		
Поими кои треба да се совладаат	<ul style="list-style-type: none"> • Хидрографија, речен слив, речно корито, притока, утока, водостој, речен режим и композитна долина. 		

Потребни предзнаења, вештини и материјали	<ul style="list-style-type: none"> • Основни географски познавања за територијата на нашата татковина; • основно познавање на работа со компјутер; • учебник/прирачник; • додатна литература и веб-страници.
Претходна подготовка	<ul style="list-style-type: none"> • Податоци од стручна литература, интернет-истражување, изработка на насоки за активности на часот.
Корелација	<ul style="list-style-type: none"> • Историја (река Вардар), Хемија (својства на речната вода).
Мотивација	<ul style="list-style-type: none"> • Реките како стопански објекти и извор за живиот свет.

ОРГАНИЗАЦИЈА И АКТИВНОСТИ НА ЧАСОТ		
Фази на часот	НАСТАВНИК	УЧЕНИК
Воведно ангажирање	<ul style="list-style-type: none"> - Кои фактори го определуваат правецот на движење и брзината на речната вода? - Најголемата река Вардар припаѓа на егејскиот речен слив. Колкава површина опфаќа истиот? - Некои реки од нашата татковина се вливаат во Јадранско Море и Црно Море, кои се тие реки и колкави се нивните речни сливови? 	<ul style="list-style-type: none"> - Размислува и дискутира за поставените прашањата. - Ги почитува инструкциите од наставникот.

<p>Главни активности и истражување</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Учениците работат во групи од 4 до 5 ученици на истражувачки активности за поголемите реки: Вардар, Треска, Брегалница, Црна Река и Црн Дрим. - Го утврдуваат и го опишуваат извориштето на реката, должината на речниот тек, населените места каде што реката поминува и просторот на утоката. - Даваат свое мислење за значењето на просторот каде што реките протекуваат и се вливаат. 	<ul style="list-style-type: none"> - Работат во група и разменуваат искуства.
<p>Дискусија</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Наставникот дискутира со учениците преку изразена интеракција за целите од истражувањето. - Ги поттикнува сите ученици да се вклучат во дискусијата. - Појаснува за специфичните карактеристики на некои реки. 	<ul style="list-style-type: none"> - Секоја група дава свое мислење од истражувањето. - Секој ученик индивидуално се вклучува во дискусија.
<p>Примена</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Учениците работат на посочени веб-страници и им се даваат насоки на кои елементи треба да обрнат посебно внимание. - Дискутираме за нивните согледувања од извршените активности и видувањата во апликациите кои ги користеле. 	<ul style="list-style-type: none"> - Учениците работат во парови со примена на утврдените знаења.
<p>Средства и постапки за оценување</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Предзнаењата на учениците. - Активноста на часот, активноста во групата, вклучувањето во дискусијата и валидноста на дадените одговори. 	

Пример за план за повторување на наставни содржини од темата

ПЛАН ЗА НАСТАВЕН ЧАС

Училиште/општина			
Учебна година	2020/2021 година		
Наставен предмет	Географија	Одделение	7
Наставна тема	Природно-географски карактеристики на Република Северна Македонија		
Наставна содржина	Повторување за реки, речни сливови и езера во Република Северна Македонија.		
Цели на часот	<p>Ученикот/ученичката треба:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да ги покажува поголемите реки на географска карта; • да ја опишува географската положба на трите најголеми котлински езера во нашата татковина; • да објаснува за речниот тек на реката Вардар и поимот композитна долина; • да дефинира на кои реки се изградени хидроелектрани; • да стекне знаење за стопанското значење на езерата. 		
Очекувани резултати	<p>Ученикот/ученичката треба:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да се оспособи да ги препознава поголемите реки на географска карта и во природа; • да умеа да ја опишува географската положба и другите географски карактеристики на котлинските езера; • да умеа самостојно да објаснува за вештачките и планинските езера; • да се стекне со знаења за стопанското значење на реките и езерата. 		
Поими кои треба да се совладаат	<ul style="list-style-type: none"> • Хидрографија, речен слив, речно корито, притока, утока, водостој и речен режим. 		
Потребни предзнаења, вештини и материјали	<ul style="list-style-type: none"> • Основни географски познавања за територијата на нашата татковина; • основно познавање на работа со компјутер; • учебник/прирачник; • додатна литература и веб-страници. 		
Претходна подготовка	<ul style="list-style-type: none"> • Податоци од стручна литература, интернет-истражување, изработка на насоки за активности на часот. 		
Корелација	<ul style="list-style-type: none"> • Историја (река Вардар), Хемија (својства на речната вода). 		
Мотивација	<ul style="list-style-type: none"> • Реките и езерата како стопански објекти и извори за живиот свет. 		

ОРГАНИЗАЦИЈА И АКТИВНОСТИ НА ЧАСОТ		
Фази на часот	НАСТАВНИК	УЧЕНИК
Воведно ангажирање	<ul style="list-style-type: none"> - Кои се природните фактори за настанување на поголемите речни текови? - Како настанале котлинските, планинските леднички и вештачките езера? - Колку најголемата река Вардар е во функција на стопанството на Република Северна Македонија? - Каде се простира јадранското сливно подрачје и која е најголема река од овој слив? 	<ul style="list-style-type: none"> - Размислува и дискутира за поставените прашањата. - Ги почитува инструкциите од наставникот.

<p>Главни активности на часот</p>	<p>Прашања за повторување</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. На колку сливни подрачја припаѓаат реките од нашата татковина? 2. Кое сливно подрачје е најголемо? 3. Која е најголема река во Република Северна Македонија? 4. Кои се најголеми леви и десни притоки на реката Вардар? 5. Кои се најголеми притоки на реката Брегалница? 5. Кои се најголеми притоки на Црна Река? 6. Која река е најголема притока на Црн Дрим? 7. Кои две хидроцентрали се изградени на реката Црн Дрим? 8. Која хидроцентрала е изградена на реката Брегалница? 9. Колкава е површината и најголемата длабочина на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро? 10. Која река истекува од Охридското Езеро? 11. На кои планини има планински или леднички езера? 12. Кои се најпознати вештачки езера и на кои реки се наоѓаат? 	<p>- Ученикот одговара на поставеното прашање.</p>
<p>Дискусија</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Наставникот дискутира со учениците преку изразена интеракција за добиените одговори. - Наставникот појаснува за специфичните карактеристики на некои 	<p>- Секој ученик индивидуално се вклучува во дискусија.</p>

	реки и езера.	
Примена	<ul style="list-style-type: none"> - Учениците работат во парови на нема карта и ги вцртуваат поголемите реки и езера. - Наставникот дискутира со учениците за разликите и стопанските карактеристики на поголемите реки и езера. 	<ul style="list-style-type: none"> - Учениците работат во парови со примена на утврдените знаења. - Учениците одговараат на прашања поставени од наставникот.
Средства и постапки за оценување	<ul style="list-style-type: none"> - Валидност на одговорите од прашањата. - Активноста на часот, активноста во парот, вклучувањето во дискусијата и валидноста на дадените одговори. 	